

Weronia Król-Gierat

Nauka języków obcych jako przepustka dla dzieci niepełnosprawnych ruchowo do bycia obywatelami globalnej wioski – przekraczanie granic niepełnosprawności społecznej

Przegląd Naukowo-Metodyczny. Edukacja dla Bezpieczeństwa nr 2, 227-235

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

NAUKA JĘZYKÓW OBCYCH JAKO PRZEPUSTKA DLA DZIECI NIEPEŁNOSPRAWNYCH RUCHOWO DO BYCIA OBYWATELAMI GLOBALNEJ WIOSKI – PRZEKRACZANIE GRANIC NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI SPOŁECZNEJ

Niepełnosprawność ruchowa i wynikające z niej ograniczenia społeczne

Niepełnosprawność ruchowa w znaczeniu potocznym to długotrwały stan, w którym u człowieka występują ograniczenia w prawidłowym funkcjonowaniu narządów ruchu. Istotą dysfunkcji w tej sferze są zaburzenia sprawności motorycznych jednostki (lokomocyjnych, manipulacyjnych). Mogą one mieć charakter wrodzony lub nabyty, całkowity lub częściowy, permanentny lub periodyczny, ustabilizowany lub progresywny. Niepełnosprawność ruchowa jest jednocześnie ograniczeniem prowadzenia aktywnego życia społecznego, odpowiadającego wiekowi, płci oraz uwarunkowaniom kulturowym. Niepełnosprawność ruchowa wiąże się zatem z tzw. niepełnosprawnością społeczną, czyli niemożnością pełnego funkcjonowania w społeczeństwie. Jak podkreśla Zawadzka-Bartnik, osoby niepełnosprawne wyróżnia nie tyle sama niepełnosprawność, choć jest ona dostrzegalna, co trudności z nią związane i potrzeba specjalnej pomocy.¹

Zgodnie z definicją sformułowaną przez Światową Organizację Zdrowia (WHO), osoba niepełnosprawna to „osoba, u której istotne uszkodzenia i obniżenie sprawności funkcjonowania organizmu powodują uniemożliwienie, utrudnienie lub ograniczenie sprawnego funkcjonowania w społeczeństwie, biorąc pod uwagę takie czynniki jak płeć, wiek oraz czynniki zewnętrzne”.² W odniesieniu do niepełnosprawności ruchowej, definicja WHO zwraca uwagę na relacje między kondycją człowieka a otaczającym go środowiskiem. Niepełnosprawność nie jest więc „problemem” *per se*, ale staje się nim w odniesieniu do warunków, w jakich niepełnosprawnej jednostce przyszło funkcjonować. Mam tu na myśli m.in. bariery architektoniczne, które w konsekwencji prowadzić mogą do ograniczeń psychologiczno-społecznych.

Społeczny kontekst niepełnosprawności wysuwany jest na pierwszy plan w definicjach podawanych przez Europejskie Forum Niepełnosprawności w Parlamencie Europejskim: „Osobą niepełnosprawną jest jednostka w pełni swoich praw, znajdująca się w sytuacji upośledzającej ją na skutek barier środowiskowych, ekonomicznych i społecznych, których z powodu występujących u niej uszkodzeń nie może przezwyciężyć w taki sposób, ja inni ludzie. Bariery te zbyt często są zwiększane przez deprecjonujące postawy ze strony społeczeństwa.”³

Powołując się na definicję słownikową, niepełnosprawność ruchowa obejmuje dysfunkcje narządów ruchu, „powodujące niepełnosprawność motoryczną różnego stopnia, która utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia człowiekowi wykonywanie

¹ E. Zawadzka-Bartnik, *Nauczyciel języków obcych i jego niepełnosprawni uczniowie* (z zaburzeniami i dysfunkcjami). Kraków 2010, s. 13

² World Health Organization, <http://www.who.int>

³ 1994 (w.): M. Kupisiewicz, *Słownik pedagogiki specjalnej*. Warszawa 2013, s. 213

ruchów lokomocyjnych (samodzielne poruszanie się) oraz manipulacyjnych”.⁴ Wśród przyczyn niepełnosprawności ruchowej wymienia się czynniki genetyczne lub wrodzone; choroby (np. mózgowo porażenie dziecięce) oraz urazy. W grupie niepełnosprawności narządów ruchu wyodrębnia się m.in. uszkodzenia i braki w anatomicznej strukturze narządu ruchu, spowodowane mechanicznymi urazami lub amputacjami; porażenia i niedowłady jednej kończyny dolnej lub górnej, czterech kończyn lub połowice jednej strony ciała (hemiplegia); deformacje narządu ruchu i zmiany w układzie kostnym mające wpływ na występowanie zaburzeń motorycznych.⁵

W ujęciu Maciarza, niepełnosprawność ruchowa jest „spowodowana patologiczną zmianą w narządzie ruchu (układ kostno-stawowy i mięśniowo-nerwowy kończyn i kręgosłupa) lub/i w ośrodkach ruchu w mózgu lub/i rdzeniu kręgowym”.⁶ Ze względu na umiejscowienie patologicznych zmian dysfunkcje narządu ruchu możemy podzielić na:

- 1) dysfunkcje pochodzenia mózgowego powstałe w wyniku chorobowych zmian w ośrodkach ruchu w mózgu (np. mózgowo porażenie dziecięce);
- 2) dysfunkcje pochodzenia rdzeniowego, spowodowane np. uszkodzeniami mechanicznymi rdzenia kręgowego, chorobą Heine-Medina, przepukliną oponowo-rdzeniową, chorobą nowotworową rdzenia kręgowego;
- 3) dysfunkcje pochodzenia obwodowego, spowodowane np. skrzywieniem kręgosłupa, wadami kończyn, zwłknięciem stawu biodrowego, zmianami chorobowymi narządu ruchu, amputacjami.⁷

Wspólnym mianownikiem wyżej wymienionych definicji niepełnosprawności ruchowej są ograniczenia motoryczne człowieka różnego pochodzenia, prowadzące często do niepełnosprawności społecznej. Istotną jest tutaj trójwymiarowość zjawiska, podkreślana przez Światową Organizację Zdrowia. WHO wyodrębnia trzy powiązane ze sobą i wzajemnie uwarunkowane czynniki niepełnosprawności:

- 1) uszkodzenie narządów (w przypadku niepełnosprawności ruchowej – odchylenie od normy anatomicznej);
- 2) niepełnosprawność funkcjonalna (ograniczenie lub niemożność aktywności typowej dla człowieka pełnosprawnego);
- 3) upośledzenie społeczne (niezdolność do wypełniania ról społecznych uważanych za typowe w odniesieniu do wieku, płci, tradycji kulturowej).⁸

Niepełnosprawność ruchowa nie ogranicza się zatem do kwestii trudności związanych z motoryką, jej następstwa można rozpatrywać tak w wymiarze indywidualnym, jak społecznym. Niepełnosprawność wywołuje problemy różnej natury, w tym psychologicznej, emocjonalnej czy przystosowawczej. Jak zauważa Marzec, osoby niepełnosprawne często same podejmują decyzję, że nie warto podejmować prób integracji i angażowania się w życie społeczne, gdyż jest ono nietolerancyjne i nieprzyjazne zarówno pod względem (nie)świadomości osób

⁴ M. Kupisiewicz, op.cit., s. 215

⁵ Ibidem, s. 215

⁶ A. Maciarz, *Uczniowie niepełnosprawni w szkole powszechnej. Poradnik dla nauczycieli*. Warszawa 1992, s. 35-36

⁷ Ibidem

⁸ E. Zawadzka Bartnik, op.cit., s. 9

pełnosprawnych, jak i (nie)przystosowania środowiska fizycznego.⁹ Taka postawa może prowadzić do poczucia izolacji, zagubienia oraz osłabienia własnej wartości, które w wirtualnej przestrzeni globalnej wioski, gdzie nie ma podziałów ze względu na (nie)pełnosprawność, pośrednio pokonane mogą zostać dzięki nauce języka obcego, o czym traktować będzie dalsza część niniejszego artykułu.

Na zakończenie sekcji wstępnej, w celach poglądowych, przedstawiam tabelę ujmującą liczbowo uczniów polskich szkół podstawowych przejawiających specjalne potrzeby edukacyjne (SPE) w roku szkolnym 2011/2012. Zestawienie ujmuje dzieci niepełnosprawne ruchowo, które stanowią niecałe 7% uczniów ze SPE. Tabela bierze pod uwagę wyłącznie uczniów z orzeczeniami do kształcenia specjalnego wydanymi przed poradnie psychologiczno-pedagogiczne.

Tabela nr 1: Uczniowie szkół podstawowych ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi według rodzaju niepełnosprawności.

rok szkolny		2011/2012		
		razem	szkoły podstawowe	sz. podst. specjalne
uczniowie		59 030	35 247	23 783
z tego według rodzaju niepełnosprawności	niesłyszący	647	198	449
	słabo słyszący	3 353	3 088	265
	niewidomi	126	44	82
	słabo widzący	2 431	2 238	193
	z niepełnosprawnością ruchową	3 948	3 835	113
	z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim	19 160	11 315	7 845
	z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym	10 422	2 847	7 575
	z autyzmem	3 268	2 981	287
	z niepełnosprawnościami sprzężonymi	8 903	3 312	5 591
	niedostosowani społecznie	602	231	371
	zagrożeni niedostosowaniem społecznym	1 675	1 137	538
	zagrożeni uzależnieniem	16	2	14
	z zaburzeniami zachowania	3 388	3 015	373
	z zaburzeniami psychicznymi	239	223	16
przewlekłe chorzy	852	781	71	

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, *Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2011/2012*. Warszawa 2012

⁹ A. Marzec, *Rola poczucia własnej wartości i samooceny w procesie przygotowania uczniów z dysfunkcją wzroku do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym*. (w:) N. Starik, A. Zduniak (red.), *Podmiotowość w edukacji wobec odmienności kulturowych oraz społecznych zróżnicowań*. Poznań 2012, s. 291-292

Społeczne funkcjonowanie dzieci niepełnosprawnych ruchowo

Dziecko ujmowane holistycznie jest jednością socjopsychofizyczną, która sprawnie funkcjonuje, gdy rozwój każdego z trzech jej aspektów przebiega prawidłowo. W sytuacji, gdy choć jedna z tych sfer jest zaburzona – w omawianym przeze mnie przypadku mowa o motoryce, dziecko przestaje być samodzielne i wymaga wsparcia ze strony społeczeństwa. Zaburzenie w obrębie którejkolwiek ze sfer ma wpływ na pozostałe. Dzieci niepełnosprawne ruchowo przeżywają silne ujemne reakcje uczuciowe z powodu doświadczeń i przeżyć związanych z samą dysfunkcją oraz unieruchomieniem, której skutkami bywają monotonia życia i osamotnienie.¹⁰ Ograniczona możliwości swobodnego poruszania się może być przyczyną napięć emocjonalnych, stanów frustracyjnych, niskiej samooceny, natomiast wygląd fizyczny odbiegający od powszechnie rozumianej „normy” niejednokrotnie prowadzi do minimalizacji kontaktów z rówieśnikami.¹¹ Niepełnosprawność ruchowa powoduje, że dziecko z powodu ograniczeń motorycznych ma trudności z poznawaniem świata i zdobywaniem nowych wrażeń. W pracy z dziećmi niepełnosprawnymi ruchowo ważne jest jak najpełniejsze wzmacnianie niezaburzonych funkcji, aby dziecko mogło maksymalnie wykorzystać swoje możliwości rozwojowe. Jeśli nie mamy do czynienia z niepełnosprawnością sprzężoną, gdzie niepełnosprawność ruchowa współwystępuje z niepełnosprawnością intelektualną, należy odpowiednio stymulować dziecko, by osiągnęło pełną dojrzałość intelektualną, emocjonalną i społeczną. Niejednokrotnie fizyczna niepełnosprawność dziecka jest nie tyle ograniczeniem kinestetycznym, co psychicznym. Pewne bariery są do pokonania, pod warunkiem, że podparte będą wewnętrzną motywacją psychologiczną.

Wirtualna przestrzeń globalnej wioski

Współczesny człowiek – w tym osoba niepełnosprawna ruchowo – winien zdawać sobie sprawę z fenomenu globalizacji. Celem niniejszego artykułu nie są tyle rozważania definicyjne na temat globalnej wioski, co sposób funkcjonowania w niej osób niepełnosprawnych ruchowo, stąd ograniczę się w tym miejscu do ogólnego wyjaśnienia pojęcia, które pozwoli na zrozumienie znaczenia samego określenia, będącego punktem wyjścia do dalszych przemyśleń.

Twórcą koncepcji postrzegania świata jako globalnej wioski jest Herbert Marshall McLuhan, który w drugiej połowie XX wieku dostrzegł wyłaniającą się epokę informacyjną i podjął próbę przedstawienia wizji nowego społeczeństwa żyjącego w świecie elektronicznych mediów.

Zjawisko globalnej wioski, wsparte rozwojem Internetu i powszechnym dostępem do niego, prowadzi do przełamania barier przestrzennych w komunikacji. „Oznacza to, że ludzie, społeczeństwa, kultury i cywilizacje, które poprzednio były odizolowane, teraz kontaktują się ze sobą regularnie i nieuchronnie. Wynikiem tego jest stałe formowanie nowych i nieznanych więzi kulturowych, które różnią się od dotychczasowych”.¹² Oznacza to, że osoby niepełnosprawne ruchowo, które uprzednio były izolowane bądź same izolowały się, teraz mogą kontaktować się regularnie i natychmiastowo z innymi osobami

¹⁰ Z. Sękowska, *Wprowadzenie do pedagogiki specjalnej*. Warszawa 1998, s. 279-281

¹¹ T. Witkowski, *Rozumieć problemy osób niepełnosprawnych*. Warszawa 1993, s. 116

¹² A. Ziętek, *Globalizacja a kultura*. (w:) Pietrasia (red.), *Oblicza globalizacji*. Lublin 2002, s. 198

zamieszkującymi najodleglejsze zakątki naszego globu, czego wynikiem może być formowanie nowych więzi interpersonalnych. Świat, w którym żyjemy, kurczy się i jest w zasięgu paru kliknięć myszką komputerową. By jednak móc w pełni korzystać z dobrodziejstw dzisiejszej technologii, znajomość języków obcych – głównie angielskiego – jest nieodzowna.

Wspomaganie rozwoju dzieci niepełnosprawnych z wykorzystaniem komputera

Według Łaszczyka „dzieci niepełnosprawne, którym stworzono możliwość dostępu do komputera, bardzo chętnie z tej możliwości korzystają, szybko opanowują zasady obsługi prezentowanych programów komputerowych, które są zazwyczaj dość proste, z dużym zaangażowaniem pokonują kolejne stopnie komputerowego wtajemniczenia”.¹³ Przebywanie w rzeczywistości wirtualnej stawia osobę niepełnosprawną ruchowo w odmiennej sytuacji, w której dostęp do informacji oraz interakcje i komunikacja przebiegają w różny od codziennego doświadczenia sposób. Nowa jakość doświadczenia wyznaczona jest specyficznymi charakterystykami wirtualnej przestrzeni, którymi według Sulera są:

- 1) ograniczenie doświadczeń sensorycznych: środowisko wirtualne zakłada możliwość kontaktów opierających się na doświadczeniu wykorzystującym zmysł wzroku, słuchu oraz kombinacji obu tych modalności; wciąż jednak brak kontaktu fizycznego jest istotnym ograniczeniem;
- 2) płynność tożsamości oraz anonimowość: brak bezpośredniej interakcji między użytkownikami Internetu owocuje nietypowymi pomysłami w zakresie autoprezentacji uczestników rozmowy – mogą, ale nie muszą odkrywać bliższych informacji na swój temat;
- 3) zrównanie statusów: przestrzeń wirtualna daje równe szanse jej użytkownikom niezależnie od ich statusu, zamożności i rasy; dzięki czemu wpływ na innych zależy jedynie od zdolności komunikacyjnych osoby, wytrwałości i oraz prezentowanych przez nią stanowisk;
- 4) pokonywanie ograniczeń przestrzennych: komunikacja internetowa daje możliwość kontaktowania się z osobami o podobnych zainteresowaniach i potrzebach, niezależnie od miejsca, jakie zamieszkują oraz dystansu między nimi; pokonywanie dystansów w ciągu kilku minut, czy sekund, buduje nowy świat, niezależnie od uwarunkowań geograficznych;
- 5) rozciąganie i koncentracja czasu: cyberprzestrzeń daje możliwość komunikacji synchronicznej, kiedy wiele osób w jednym czasie uczestniczy w tej samej rozmowie;
- 6) dostępność wielu kontaktów: z dość dużą łatwością kontaktować się można z zasadniczo liczną grupą osób; dzięki zaawansowanym opcjom wyszukiwania, filtrowania, wybierania, efektywnym staje się komunikowanie z określonymi przez użytkownika osobami bądź grupami;
- 7) możliwość permanentnego zapisu: komunikacja wirtualna i znajomość internetowa mogą być w całości udokumentowane, a zapis rozmów przechowywany;

¹³ J. Łaszczyk (red.), *Komputer w kształceniu specjalnym*. Warszawa 1998, s. 12

- 8) odmienne stany świadomości – siedząc przed monitorem komputera i sterując rzeczywistością za pomocą klawiszy klawiatury możemy doświadczać stanów na podobieństwo marzeń sennych; istnieje prawdopodobieństwo, iż możliwość ta jest przyczyną niektórych form uzależnień internetowych.¹⁴

Wymienione przez Suler cechy charakterystyczne przestrzeni wirtualnej wskazują na jej pozytywne aspekty, lecz nie pomijają tych negatywnych. Możliwość kontaktów na odległość oraz ich mnogość (poczta elektroniczna, chat, forum, blog, programy typu Skype, portale społecznościowe) bez konieczności wychodzenia z domu, jest dla dziecka niepełnosprawnego bezsprzecznym ułatwieniem. Z drugiej jednak strony wciąż brak jest kontaktu osobistego, fizycznego doznania obecności drugiej osoby. Anonimowość w sieci oraz zrównanie statusów mogą być pozornym wyzwoleniem od niepełnosprawności, a jednocześnie zatarciem poczucia tożsamości oraz odrealnieniem. Pokonywanie ograniczeń przestrzennych oraz dystansów jest możliwością poznania świata, choć wciąż tylko przez pryzmat ekranu komputera. Doświadczenia audiowizualne są namiastką pobudzenia pozostałych zmysłów, które aktywowane są w trakcie bezpośredniego kontaktu z przyrodą ożywioną i nieożywioną. Historia zapisana w pamięci komputera może być pamiętką, lecz nie powinna zastąpić wspomnień związanych z przeżyciami „tu i teraz”. Świat wirtualny nie może być ucieczką od codziennych trudności. Internet ma być narzędziem samorealizacji wspomagającym dzieci niepełnosprawne ruchowo w byciu obywatelami globalnej wioski, którą jednak tworzą osoby z krwi i kości, nie wykreowane awatary.

Nauka języków obcych jako przepustka dla dzieci niepełnosprawnych ruchowo do bycia obywatelami globalnej wioski

Ludzie żyją i oddziałują na sobie w coraz bardziej zglobalizowanym, skurczonym świecie, który za sprawą powszechności Internetu nagle stał się bliższy. Sprawia to, że kluczowym zadaniem edukacji jest zapewnienie uczącym się, w tym dzieciom niepełnosprawnym ruchowo, „kompetencji do refleksji i dzielenia się swoim własnym punktem widzenia, do odegrania roli w globalnym społeczeństwie, jak również [w przyszłości] do rozumienia i dyskusowania złożonych relacji pomiędzy zagadnieniami natury społecznej, ekologicznej, politycznej i ekonomicznej w celu wypracowania nowych sposobów myślenia i działania.”¹⁵ Posługiwanie się językami obcymi (JO) jest obecnie priorytetem. Angielski, światowy *lingua franca*, dominuje w międzynarodowej komunikacji, stąd na naukę właśnie tego języka kładzie się obecnie największy nacisk. Rzec można, że nieznamość jakiegokolwiek języka obcego staje się w dzisiejszym świecie rodzajem niepełnosprawności, ograniczeniem możliwości kontaktów wybiegających poza granice wspólnoty języka rodzimego. Znamość JO pozwala na aktywne i świadome uczestnictwo w życiu globalnej wioski. Globalizacja sprzyja nauce języków obcych, jest istotna zarówno z punktu widzenia integracji i budowy

¹⁴ J. Suler. *Psychology of Cyberspace*, 1999. (w): A. Bassam, *Przestrzeń wirtualna w procesie wspomagania rozwoju dziecka*. Portal psychologiczny: <http://www.psychologia.net.pl/artukul.php?level=107> (pobrano 19.10.2013)

¹⁵ A. Cabezudo, C. Christidis, M. Carvalho da Silva, V. Demetriadou-Saltet, F. Halbartschlager, G-P. Mihai, *Przewodnik po edukacji globalnej. Koncepcje i metodologie edukacji globalnej dla edukatorów i twórców polityki*. Tłumaczenie: P. Kalinka. Lizbona 2008, s. 10

obywatelstwa kosmopolitycznego, jak i rozwoju osobistego dzięki poznawaniu nowych sposobów wyrażania siebie. Znajomość języka angielskiego (druzgocąca większość stron internetowych napisana jest właśnie w tym języku) umożliwia zdobywanie wiedzy, uczenie się z różnych źródeł oraz weryfikowania własnych przekonań w zderzeniu z nowymi informacjami. Posługiwanie się językiem obcym na zaawansowanym poziomie otwiera drogę np. ku zdobyciu dyplomu zagranicznej uczelni za pomocą e-learningu. Nawet tradycyjne studiowanie zmieniło swój charakter. „Studenci z <<pokolenia Google>> w mniejszym stopniu polegają na podręcznikach i innych źródłach drukowanych, a bardziej na informacjach zdobytych w sieci. Informacje dostępne w Internecie mają dużą wartość, jednakże muszą podlegać uważnej selekcji, ocenie i interpretacji”¹⁶. Umiejętność selekcji, oceny i interpretacji materiałów zagranicznych nie jest możliwa bez odpowiedniej znajomości języka obcego. Osiągnięcie takiego poziomu znajomości JO, który wystarczy do efektywnej komunikacji oraz przeszukiwania wirtualnej kopalni wiedzy, jest możliwe tylko dzięki wieloletniej nauce i praktyce, dlatego tak ważne jest wczesne kształcenie językowe. Począwszy od roku szkolnego 2009/2010 nauka języka obcego nowożytnego jest obowiązkowa od I klasy szkoły podstawowej.¹⁷ W gimnazjach również od roku szkolnego 2009/2010 edukacja w tym zakresie obejmuje obowiązek nauki dwóch języków obcych.

Zawadzka-Bartnik podkreśla, że dzięki znajomości języków obcych osoby niepełnosprawne mają dostęp do szeroko rozumianej rzeczywistości społeczno-kulturowej, ich kontakt ze światem jest ułatwiony poprzez media – Internet, telewizja, radio, prasa. Nauka JO poszerza możliwości poznawcze oraz stwarza atrakcyjne perspektywy zawodowe (np. tłumacz – również zdalny, lektor), co pozwala na twórcze spełnianie się.¹⁸

Ponadto, osoby niepełnosprawne ruchowo, dzięki znajomości JO oraz za pośrednictwem Internetu, mają możliwość łączenia się oraz wymiany doświadczeń. Ma to nieocenioną wartość terapeutyczną i motywacyjną do dalszego działania. Przykładem wirtualnej społeczności osób z niepełnosprawnością ruchową może być International Federation of Persons with Physical Disability (FIMITIC). Ta międzynarodowa organizacja promuje wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych oraz walczy z dyskryminacją. Osoby mające kłopoty z pisaniem na klawiaturze, poruszaniem myszką czy czytaniem mogą ściągnąć darmową aplikację w technologii asystującej, ułatwiającą nawigację stron internetowych FIMITIC oraz witryn partnerskich.

Podsumowanie

Współczesny człowiek jest częścią globalnego społeczeństwa, przed którym nie należy uciekać, lecz z którym powinno się integrować. Znajomość języków obcych umożliwiającą swobodne poruszanie się po zasobach internetowych, pozwala na przekraczanie granic niepełnosprawności społecznej i daje szansę na pełniejsze funkcjonowanie w globalnej wiosce. Nie można jednak zapominać

¹⁶ K. Bartak, *Magazyn No. 30. Europejskie działania na rzecz większej mobilności*. Belgia 2008, s. 54

¹⁷ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2009 r. Nr 4, poz. 17).

¹⁸ E. Zawadzka Bartnik, op. cit., s. 14

o swoim środowisku lokalnym, gdyż nic nie zastąpi osobistego kontaktu z drugim człowiekiem. Świat wirtualny, choć atrakcyjny i w zasięgu ręki, jest tylko namiastką prawdziwego życia. Internet to niewątpliwie okno na świat, ale nie otwarte wrota. Umiejętne z niego korzystanie jest rozwijające pod warunkiem, że człowiek się w nim nie zatraci. Zdrowy rozsądek to podstawa świadomego obywatelstwa globalnego, tak wirtualnego, jak realnego. Ponadto, umiejętność posługiwania się językiem obcym podbudowuje poczucie własnej wartości, podnosi prestiż w oczach innych oraz samoocenę, kształtuje kompetencję interkulturową oraz doskonali zdolności komunikacji werbalnej, które są kluczem do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym.

Streszczenie

Niepełnosprawność ruchowa, utrudniająca swobodne przemieszczanie się, wiąże się z kolei z niepełnosprawnością społeczną, czyli ograniczeniem aktywnego i pełnego funkcjonowania w społeczeństwie. Niepełnosprawność motoryczna powoduje, że dziecko może mieć trudności z poznawaniem świata i zdobywaniem nowych wrażeń. Zjawisko globalnej wioski, wsparte rozwojem form komunikacji przez Internet, prowadzi do przełamania barier przestrzennych. Oznacza to, że współczesny człowiek może kontaktować się regularnie i natychmiastowo z innymi osobami zamieszkującymi najodleglejsze zakątki Ziemi. Pełne korzystanie z dobrodziejstw nowoczesności możliwe jest dzięki nauce języków obcych, zwłaszcza angielskiego. Nieznajomość języków również staje się w dzisiejszym świecie rodzajem niepełnosprawności. Posługiwanie się językami obcymi pozwala na nieskrępowane odkrywanie zasobów cyberprzestrzeni, przekraczanie granic niepełnosprawności społecznej i świadome stawianie się obywatelami globalnej wioski.

Summary

Physical disability, hindering free movement, is in turn connected with social disability, which is a limitation of active and full participation in social life. Motor disability causes that a child may have difficulties in getting to know the world and gaining new experiences. The phenomenon of the global village, supported by the development of diverse forms of Internet communication, leads to the overcoming of spatial barriers. All this means that contemporary man may get in touch regularly and instantly with other people living in the remotest parts of the Earth. A full use of the benefits of modernity is possible owing to foreign language learning, especially English. Not knowing languages becomes today also a kind of a disability. Mastery in foreign languages allows for an unhampered discovery of online resources. Moreover, it pushes the boundaries of social disability and enables physically impaired children to become conscious citizens of the global village.

Bibliografia:

1. Bartak K., *Magazyn No. 30. Europejskie działania na rzecz większej mobilności*. Belgia 2008
2. Bassam A., *Przestrzeń wirtualna w procesie wspomaganie rozwoju dziecka*. Portal psychologiczny, <http://www.psychologia.net.pl/artykul.php?level=107> (pobrano 19.10.2013 r.)

3. Cabezudo A., Christidis C., Carvalho da Silva M., Demetriadou-Saltet V., Halbartschlager F., Mihai G-P., *Przewodnik po edukacji globalnej. Koncepcje i metodologie edukacji globalnej dla edukatorów i twórców polityki*. Tłumaczenie: P. Kalinka. Lizbona 2008
4. Główny Urząd Statystyczny, *Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2011/2012*. Warszawa 2012
5. International Federation of Persons with Physical Disability, <http://www.fimifit.org> (pobrano 19.10.2013 r.)
6. Kupisiewicz M., *Słownik pedagogiki specjalnej*. Warszawa 2013
7. Maciarz A., *Uczniowie niepełnosprawni w szkole powszechnej. Poradnik dla nauczycieli*. Warszawa 1992
8. Marzec A., *Rola poczucia własnej wartości i samooceny w procesie przygotowania uczniów z dysfunkcją wzroku do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym*. (w:) N. Starik, A. Zduniak (red.), *Podmiotowość w edukacji wobec odmienności kulturowych oraz społecznych różnicowań*. Poznań 2012
9. *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 roku w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół* (Dz. U. z 2009 roku Nr 4, poz. 17)
10. Sękowska Z., *Wprowadzenie do pedagogiki specjalnej*. Warszawa 1998
11. Witkowski T., *Rozumieć problemy osób niepełnosprawnych*. Warszawa 1993
12. World Health Organization, <http://www.who.int>
13. Zawadzka Bartnik E., *Nauczyciel języków obcych i jego niepełnosprawni uczniowie (z zaburzeniami i dysfunkcjami)*. Kraków 2010